

این شماره تقدیم می‌شود به
**شهید سید
سبحان فاطمی**

حمله به زیرساخت‌های نفتی

مدیریت تولید و مصرف بنزین در شرایط بحران

سرمقاله

♦ | صنعت پالایش نفت ایران یکی از بزرگ‌ترین و حیاتی‌ترین بخش‌های اقتصاد کشور محسوب می‌شود و نقشی کلیدی در تأمین انرژی صنایع داخلی، تأمین سوخت حمل‌ونقل و صادرات فرآورده‌های نفتی دارد. در حال حاضر ۹ پالایشگاه نفت و یک پالایشگاه میعانات گازی در داخل کشور مشغول فعالیت هستند و وظیفه تبدیل نفت خام به محصولات با ارزش افزوده بالاتر، نظیر بنزین، گازوئیل، نفت سفید، سوخت جت و سایر فرآورده‌ها را بر عهده دارند. مجموع ظرفیت پالایشی روزانه این پالایشگاه‌ها حدود ۲.۳۴ میلیون بشکه نفت خام در روز است. در کشور عزیزمان ایران به طور متوسط روزانه حدود ۱۲ میلیون لیتر بنزین مصرف می‌شود، در حالی که میزان تولید بنزین در ایران حدود ۱۱۵ میلیون لیتر در روز است. در شرایط فعلی و با توجه به حمله رژیم متخاصم

به چندین انبار نفت در تهران، لازم است میزان تولید و ذخیره‌سازی بنزین در پالایشگاه‌ها مورد بررسی قرار گیرد. در شرایط جنگی معمولاً میزان بنزین ذخیره‌شده در مخازن پالایشگاه‌ها را کاهش می‌دهند تا در صورت مورد حمله قرار گرفتن این مخازن، آسیب کمتری وارد شود. اما با توجه به حجم آتش حاصل از انفجار این مخازن، تعدادی از تحلیلگران بر این باورند که این مخازن پر بوده‌اند و حجم آن‌ها کاهش داده نشده بوده است. در نتیجه، هم مقدار بیشتری از فرآورده نفتی موجود در مخزن از بین خواهد رفت و هم به تبع آن اطفای حریق با دشواری بیشتری انجام می‌شود و آلودگی زیست‌محیطی قابل توجهی به همراه خواهد داشت. در شرایطی که انبار نفت تهران، که تأمین‌کننده سوخت شمال و شمال شرق ایران بوده است،

مورد حمله قرار گرفته، به نظر می‌رسد با توجه به این وضعیت، باید میزان تولید در پالایشگاه‌های کل کشور متناسب با حجم از دست‌رفته در این انبار و برای رفع نیاز منطقه آسیب‌دیده تنظیم شود. به عبارت دیگر، سایر پالایشگاه‌ها باید به اندازه نیاز کشور و کمبود ایجادشده، تولید مشتقات بنزین مانند یورو ۴ و یورو ۵ را کاهش داده و به تولید بنزین معمولی که مورد نیاز کشور است بپردازند. از آنجا که ظرفیت مخازن انبار نفت تهران کاهش یافته و امکان ذخیره‌سازی محدود شده است، پالایشگاه‌ها باید محصولات خود را به صورت مستقیم از پالایشگاه به تانکروا تانکر به جایگاه‌های سوخت ارسال کنند تا بتوانند مصرف سوخت در سطح کشور را مدیریت کنند. همچنین لازم است سهمیه سوخت مورد نیاز هر خودرو اندکی کمتر از حالت عادی تعیین شود. با رعایت این موارد، احتمال

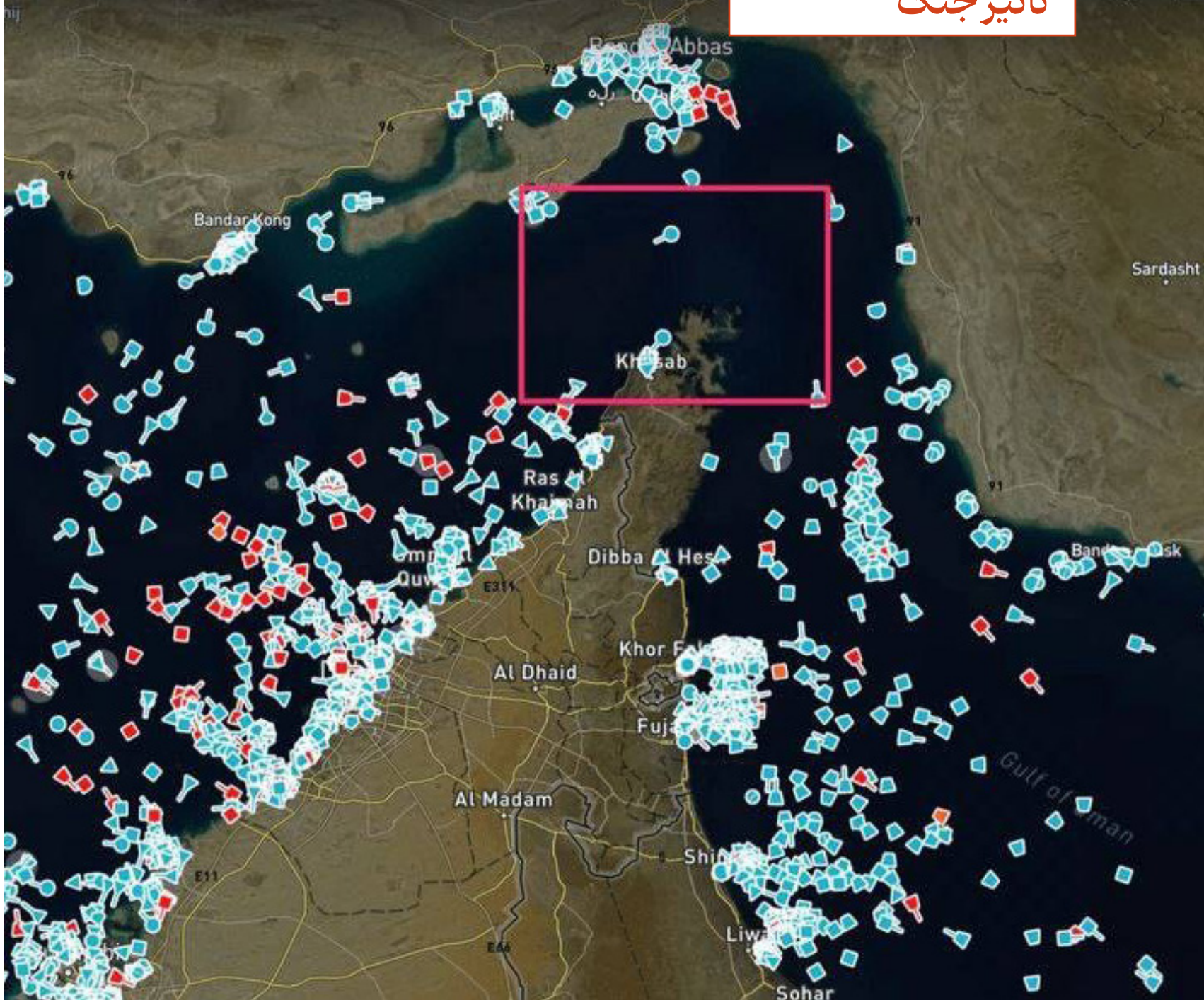
کمبود بنزین در این ایام کاهش خواهد یافت علاوه بر نکاتی که به نهادهای تصمیم‌گیر مربوط می‌شود، رفتار مصرفی مردم نیز باید مورد توجه قرار گیرد. ما حتی در شرایط عادی نیز با ناترازی بنزین مواجه بوده‌ایم. در شرایط فعلی، مردم باید از مصرف بی‌رویه و سفرهای غیرضروری خودداری کنند و به شکل بهینه از بنزین استفاده کنند تا شرایط هرچه سریع‌تر به حالت عادی بازگردد. این توضیحات مربوط به شرایطی است که تنها انبار نفت یک منطقه مورد آسیب قرار گرفته باشد. اما اگر این درگیری به معنای واقعی به جنگ انرژی و زیرساختی تبدیل شود، طبیعتاً با این راهکارها نمی‌توان از بروز بحران جلوگیری کرد و کشور باید در این مرحله برای سناریوهای مختلف آمادگی داشته باشد؛ از جمله احتمال هدف قرار گرفتن تأسیسات نفتی. ♦

جنگ تحمیلی با بازار انرژی جهان چه میکند؟ قسمت اول: نفت

۲۰ درصد از کل نفت جهان از تنگه هرمز می‌گذرد.

قبل از شروع روزانه ۲۰ میلیون بشکه نفت از غرب آسیا و کشورهای حوزه خلیج فارس تولید می‌شود که با بسته شدن تنگه هرمز عرضه این مقدار متوقف شده است. سهم عربستان ۳۴ درصد معادل ۷.۱ میلیون بشکه در روز بود. ۸۰ درصد از تولیدات نفت و گاز خلیج فارس به شرق آسیا می‌رود که از این مقدار ۶۹ درصد به سه کشور چین، ژاپن و هند و کره جنوبی می‌رود. چین ۳۸ درصد از نفت خلیج فارس را به خود اختصاص می‌دهد و آمریکا سه درصد را به خود اختصاص داده است. ژاپن ۸۰ درصد از نفت خود را از مسیر تنگه هرمز تأمین می‌کند و بسته شدن تنگه این کشور را به سمت استفاده از ذخایر نفت استراتژیک وادار می‌کند. در حال حاضر ۵۳۳ میلیون بشکه در خلیج فارس متوقف است. علاوه بر این ۳۵۰ هزار بشکه سوخت جت معادل ۲۰ درصد عرضه دریایی جهان و ۹۰۰ هزار بشکه سوخت دیزل معادل ۱۰ درصد عرضه دریایی جهان از تنگه هرمز عبور می‌کرد که الان صفر شده است. با ادامه بسته بودن تنگه و محدودیت تأسیسات ذخیره‌سازی کشورهای تولیدکننده مجبور به کاهش تولید نفت شده‌اند. براساس روند فعلی در روز پانزدهم ۳.۸ میلیون بشکه از تولید نفت جهان کسری شود و در روز هجدهم این عدد به ۴.۷ میلیون بشکه خواهد رسید. این موضوع باعث شوک جدی به بازار و افزایش قیمت نفت به ۱۵۰ دلار در هر بشکه خواهد شد.

تأثیر جنگ

پرسش و پاسخ

**آیا بستن تنگه
هرمز می‌تواند چین
را به مداخله در این
تنش وادار کند؟**

کنترل تنگه هرمز به عنوان راهبردی در جهت این که چین به عنوان متحد تاکتیکی ایران به مداخله بر علیه ائتلاف رژیم-ایالات متحده کشیده شود، گرچه به عنوان یک برگ برنده برای ایران در جنگ وجودی حاضر مطرح است، لکن در نظر گرفتن ابعاد دیگر این راهبرد نیز حائز اهمیت است. تردیدی نیست که خلیج فارس و تنگه هرمز، شاهراهی حیاتی برای عبور منابع انرژی از مبدا کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس و همچنین ایران به مقصد کشورهایی همچون چین می‌باشد. علی‌رغم این موضوع، تجربه تنش‌های اخیر نشان داده که چین از هرگونه تقابل مستقیم با ایالات متحده گریزان بوده و خود را درگیر یک ماجراجویی تنش‌زا نمی‌کند. دلایل متعددی می‌تواند مانع ریسک نمودن چین در منطقه خاورمیانه گردد که شاید یکی از مهم‌ترین آنها، وجود کشور تولیدکننده انرژی دیگر یعنی روسیه در مرزهای شمالی آن باشد که به عنوان سوپاپ اطمینان برای تأمین انرژی لازم خود از آن استفاده می‌کند. روسیه که از قضا یکی دیگر از متحدان ایران است، همانند ایران و کشورهای حاشیه خلیج فارس، تولیدکننده نفت و گاز بوده و در این زمینه بدون شک دارای تعارض منافع با این دول است؛ در حال حاضر نیز با افزایش قیمت نفت ناشی از جنگ ایران و ائتلاف رژیم-ایالات متحده، روسیه

می‌تواند سود فزاینده‌ای از طریق صادرات نفت و گاز تولیدی خود به کشورهای مقصد داشته باشد و از این طریق، تأمین مالی مناسبی در جهت ادامه جنگ خود با اوکراین به نحو مطلوب وی انجام دهد. به همین جهت، چین می‌تواند به عنوان یکی از مقاصد صادراتی پربار برای روسیه به حساب آید. چنانچه چین برای تأمین انرژی خود، از روسیه استفاده نماید، در این صورت کنترل یا بستن تنگه هرمز، کارایی برای ایران نخواهد داشت، چرا که اساساً یکی از دلایل عمده اقدام به انجام این کار، فشار بر چین در جهت مداخله در تنش حاضر است و به لحاظ فشار بر کشورهای عربی حاشیه خلیج فارس نیز تأثیر چندانی نخواهد گذاشت، چه فشار لازم بر این دول با تهاجم به پایگاه‌های آمریکایی در آنها و بهم ریختن اقتصاد آنها کامیابش صورت گرفته است.

بر همین اساس، دولت جمهوری اسلامی ایران باید احتمالات فوق الذکر را در نظر بگیرد و منافع راهبردی حال حاضر خود را به ویژه با روسیه (که همانند ایران، تولیدکننده نفت و گاز بوده و از این حیث دارای تعارض منافع است) نزدیک تر نماید تا در صورت اقدام به کنترل یا بستن تنگه هرمز، اقدام صورت گرفته، تأثیرگذار واقع گردد.